

بهار ادب

فصلنامه تخصصی زبان و ادبیات فارسی

شماره استاذ اردو بین المللی :

۲۷۸۹ - ۲۰۰۸

سال دوم / شماره اول بهار ۸۸ / شماره پیاپی در پی: ۳

- نگاه پندآموز سعدی به کلام پندآمیز فردوسی / دکتر محمد علی اسلامی ندوشن / دکتر فاطمه مسکری رببری
- برخی نکته‌های اساطیری در اشعار رودکی / دکتر زهرا انتظامی
- پژوهشی درباره اتساب بهاء الدین ولد و عطار نیشابوری به سلسله کبرویه / دکتر احمد محمدی
- مراتب هستی در گلشن راز شبستری / دکتر محمد فزینت
- پژوهشی نو در شعر فروغ فرخزاد / سون به‌شهرام
- نگاه شخصیت‌های داستان‌های صادق هدایت به "رابطه با جامعه" / دکتر شهرام آزادین
- تصویر سلیمان نبی در کتب آسمانی و مقایسه آن با تصویر سلیمان در ادبیات فارسی تا قرن هشتم / دکتر تقاسم صرانی

چکیده مقالات

نگاه پند آموز سعدی به کلام پند آمیز فردوسی

دکتر محمد علی اسلامی ندوشن ، دکتر فاطمه عسگری رابری

تاریخ دریافت: ۸۷/۱۰/۲۹

تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

اگرچه فردوسی شاعر حماسه هاست ، اما وی در بخش عظیمی از شاهنامه به بیان پندها و مواعظ پرداخته است. هیچ داستان حماسی - رزمی در شاهنامه نیست که به مضامین بلند اخلاقی و پند و اندرزهای سودمند آراسته نگشته باشد. این دیدگاه پند آموزانه فردوسی از دید دیگر شاعران نیک اندیش همچون سعدی پنهان نمانده است. سعدی در خلق آثار ادبی خویش همراه با مضامین اخلاقی به شاهنامه نظر داشته است. در این مقاله به بررسی برخی نکات اخلاقی در شاهنامه و سپس در بوستان سعدی پرداخته شده است. نکته قابل ذکر اینکه به دلیل تقدم زمانی شاهنامه بر بوستان از سویی و تنوع مضامین شاهنامه و سایه گستری این اثر عظیم ادبی بر سایر آثار از سوی دیگر تردیدی در تاثیر پذیری دیگران از شاهنامه وجود ندارد. بنابراین ، در این پژوهش بیشتر به جنبه تاثیر گذاری شاهنامه بر بوستان اشاره شده است ، اگر چه جنبه مقایسه ای آن نیز مورد نظر بوده است.

برخی نکته های اساطیری در اشعار رودکی

دکتر ذوالفقار علّامی

تاریخ دریافت: ۸۷/۱۱/۳

تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

وجود شاهنامه های پیش از فردوسی از یک سو و بررسی اشعار باقیمانده شاعران آن دوره، از سوی دیگر، از رواج و انتشار روایتهای ملی و داستانهای کهن در آن روزگار حکایت دارد از این رو که شاهنامه فردوسی اگرچه به عنوان مهمترین و جامعترین حماسه ملی دربردارنده بخش عظیمی از روایات ملی و داستانهای اساطیریست اما تنها منبع و آبخور موجود در این باره نیست. بطوری که بازتاب این گونه روایات و اشارات در اشعار شاعران پیش از فردوسی، بوضوح دیده میشود و اگرچه از میان رفتن بخش اعظم اشعار آنان شواهد موجود را بسیار کم رنگ کرده است اما همین شواهد اندک از باب «مشت نمونه خروار» بودن و نشان دادن انعکاس این روایات و اشارات در آثار شاعران پیش از فردوسی، از جمله در اشعار باقیمانده از رودکی، که موضوع این مقاله است، بسیار مغتنم و حائز اهمیت است.

پژوهشی درباره انتساب بهاء الدین ولد و عطار نیشابوری به سلسله کبرویه (نجم کبری)

نویسنده: دکتر احمد محمدی

تاریخ دریافت: ۸۷/۱۱/۱۰

تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

شیخ نجم الدین کبری از چهره های شاخص عالم عرفان و تصوّف میباشد، که القاب فراوانی در منابع مختلف به وی نسبت داده اند. او در طول مدّت عمر پربار خود از محضر اساتید گرانمایه سود جسته و شاگردان پرمایه ای را در مکتب خویش پرورانده است. از مهمترین مسائل مورد بحث در زندگی این عارف شهیر، چگونگی ارتباط و انتساب او به بهاء الدین ولد و عطار نیشابوری است و محققان فراوانی در اثبات یا انکار این موضوع قلم فرسائی کرده اند. در این مقاله سعی بر آن است تا ضمن بررسی برخی از ابعاد زندگی این عارف بلند پایه، موضوع ارتباط وی با بهاء الدین ولد و عطار نیشابوری مورد بازکاوی قرار گیرد.

مراتب هستی در گلشن راز شبستری

دکتر محمود فضیلت

تاریخ دریافت: ۸۷/۱۰/۱۰

تاریخ پذیرش: ۸۷/۱۲/۷

نظریه وحدت وجود در ادب عرفانی ایران و شعر فارسی بازتابنده مفاهیم و مضامین عمیق و تصویرهای بدیع و بلاغی را بوجود آورده است. جهان شناسی وحدت وجودی، اگرچه به عنوان دیدگاهی معرفتی به شمار رفته است؛ اما هزاران هزار نهال زیبایی بنیاد را به صورتی رازآمیز شکوفا و بارور کرده و از این روی از سامانه ای جهان شناسانه به نظامی زیبایی شناختی و هنری گراییده و افسونگر و دلربا شده است. مراتب هستی در نظریه وحدت وجودی نیز زمینه های گسترده و ناپیدا کرانه ای را برای پیوند اغراض معرفتی و زیبایی شناختی پدید آورده است. در این مقاله، مراتب هستی از دیدگاه محمود شبستری در کتاب تعلیمی گلشن راز و کارکردهای بلاغی آن در ادب فارسی مورد بررسی قرار گرفته و به ویژگیهای نادر گلشن راز در مقایسه با منظومه ها و سروده های عرفانی دیگر اشاره شده است.

پژوهشی نو در شعر فروغ فرخزاد

سوسن پورشهرام

تاریخ دریافت: ۸۷/۱۱/۱۰

تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

با ورود زنان به عرصه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی، آموزشی و ... بویژه در نیمه دوم قرن بیستم (بعد از جنگ جهانی دوم)، فعالیت‌های محدود زنان تا حدودی گسترش یافت و نظریه فمینیستی به عنوان یک مبحث پژوهشی مطرح گردید. از این فرآیند که حتی به عنوان جنبش جهانی زنان نیز از آن یاد میشود، ادبیات تدریجی فمینیسم بوجود آمد. نظریه فمینیستی، هم اکنون، یکی از رویکردهای پژوهشی درباره زنان است که به تبیین ویژگیهای بنیادی زندگی اجتماعی و تجربه انسانی از دیدگاه زنان میپردازد. اگرچه در دوران معاصر، هنوز فاصله بسیاری تا برابری ایفای نقش بین زن و مرد مشاهده میشود، ولی حاصل کوشش و تلاش جنبش همگانی زنان نسبت به رفع این نابرابریها و تغییر دیدگاهها، شایسته توجه است. بنابراین شفاف کردن هویت و حقایق زنان و دریافتن بازتاب تجربه‌های آنان در ادبیات، از بنیادیت‌ترین رویکردهای نقد ادبی است که ضرورت بررسی شاخص‌ترین شعر زنانه فارسی - فروغ فرخزاد - را ایجاب میکند.

این پژوهش، با نگاهی به پیدایی مکتب اصالت زن (فمینیسم) و ویژگیهای آن، با رویکردی جدید، به بیان برخی از اندیشه‌ها و مفاهیم شعری فروغ فرخزاد میپردازد.

نگاه شخصیت‌های داستانهای صادق هدایت به رابطه با جامعه

دکتر شهرام آزادیان

تاریخ دریافت: ۸۷/۱۱/۶

تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

آثار صادق هدایت بدلیل تأثیری که در ادبیات داستان ایران داشته است شایسته بررسی و تحقیق است. این مقاله میکوشد به تقسیم بندی دیدگاههای شخصیت‌های داستانهای جدی هدایت، درباره «رابطه این افراد با جامعه» بپردازد. دو دیدگاه اصلی شخصیتها در این باره، بیزاری و تمایل است و هر کدام از این دو به چند نگاه دیگر تقسیم میشوند و شخصیت‌هایی که نمود این حالات میباشند معرفی میگردند.

تصویر سلیمان نبی در کتب آسمانی و مقایسه آن با تصویر سلیمان در ادبیات فارسی تا قرن هشتم

دکتر قاسم صحرائی

تاریخ دریافت: ۸۷/۱۱/۱۰

تاریخ پذیرش قطعی: ۸۷/۱۲/۷

حضرت سلیمان، فرزند داود نبی، در تورات پادشاه بزرگ بنی اسرائیل، و در قرآن کریم پیامبر خداوند بر آن قوم است. چه در تورات و چه در قرآن کریم، از ویژگیهای خاص آن حضرت در امور مختلف سخن گفته شده است. از سوی دیگر، در ادبیات فارسی نیز، با تأثر از متون مقدس تورات و قرآن، این ویژگیها منعکس شده است. در این مقاله کوشیده‌ایم تا میزان این انعکاسها را بررسی و دسته بندی کنیم.